

Poglavlje 30

Πλουτάρχου Πομπήϊος 40

O tekstu

Plutarhov životopis rimskoga vojskovođe i političara Pompeja (*Gnaeus Pompeius Magnus*, 106. – 48. pr. Kr.) dio je zbirke 22 usporedna životopisa u kojoj su u parove (συζυγία) združeni po jedan veliki Grk i Rimljanin. Pompejev je parnjak Agesilaj (oko 444. – oko 360. pr. Kr.), spartanski kralj i prijatelj povjesničara Ksenofonta.

Plutarhu je slavu donijelo upravo biografsko spisateljstvo, vođeno mišlju da čitanje o velikim ljudima prošlosti treba blagotvorno utjecati na narav samih čitatelja. Takvo shvaćanje životopisa odraz je peripatetičkoga nauka: u postupcima postaju vidljive etičke kvalitete. S druge strane, za peripatetičare „etičke vrline” nisu prirodno urođene, nego nastaju tek djelovanjem; one su navikom stečeni načini ponašanja.

Plutarhova sklonost anegdotama izvire pak iz uvjerenja da karakterne crte povijesnih velikana ne dolaze do izražaja samo u velikim djelima nego još i više u sitnoj gesti ili iskazu.

Sljedeći odlomak donosi anegdotu o Katonu Mlađemu (*Marcus Porcius Cato Uticensis / Cato Minor*, 95. – 46. pr. Kr.) zvanom „filozof” zbog nepokolebljivoga pristajanja uz stoičke principe. Pri posjetu Antiohiji Katon dramatično precjenjuje vlastitu popularnost. Naime, građani Antiohije očekivali su dolazak utjecajnoga Pompejeva oslobođenika Demetrija u nadi da će ga nagovoriti da za njih intervenira kod Pompeja. Zbog toga su upriličili ceremoniju za koju je Katon pretpostavio da je u njegovu čast – i zbog toga je negodovao. Isti je događaj Plutarh opisao i u 13. poglavlju Katonova životopisa.

Pročitajte naglas grěki tekst.

Plut. Pompeius 40.1–3

Κάτων ὁ φιλόσοφος ἔτι μὲν ὦν νέος, ἤδη δὲ μεγάλην ἔχων δόξαν καὶ μέγα φρονῶν, ἀνέβαινε εἰς Ἀντιόχειαν, οὐκ ὄντος αὐτόθι Πομπηΐου, βουλόμενος ἱστορῆσαι τὴν πόλιν.

αὐτὸς μὲν οὖν, ὥσπερ αἰεὶ, πεζὸς ἐβάδιζεν, οἱ δὲ φίλοι συνώδευον ἵπποις χρώμενοι. κατιδὼν δὲ πρὸ τῆς πύλης ὄχλον ἀνδρῶν ἐν ἐσθῆσι λευκαῖς καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν ἔνθεν μὲν τοὺς ἐφήβους, ἔνθεν δὲ τοὺς παῖδας διακεκριμένους, ἐδυσχέραινε οἰόμενος εἰς τιμὴν τινα καὶ θεραπείαν ἑαυτοῦ μηδὲν δεομένου ταῦτα γίνεσθαι.

τοὺς μέντοι φίλους ἐκέλευσε καταβῆναι καὶ πορεύεσθαι μετ' αὐτοῦ· γενομένοις δὲ πλησίον ὁ πάντα διακοσμῶν ἐκεῖνα καὶ καθίστας ἔχων στέφανον καὶ ῥάβδον ἀπήντησε, πυνθανόμενος παρ' αὐτῶν ποῦ Δημήτριον ἀπολελοίπασι καὶ τότε ἀφίξεται. τοὺς μὲν οὖν φίλους τοῦ Κάτωνος γέλως ἔλαβεν, ὁ δὲ Κάτων εἰπὼν, „ὦ τῆς ἀθλίας πόλεως”, παρῆλθεν, οὐδὲν ἕτερον ἀποκρινάμενος.

Analiza i komentar

Κάτων ὁ φιλόσοφος

ἔτι μὲν ὦν

νέος,

ἤδη δὲ

μεγάλην ἔχων δόξαν

καὶ μέγα φρονῶν,

ἀνέβαινε

εἰς Ἀντιόχειαν,
οὐκ ὄντος αὐτόθι Πομπηίου,
βουλόμενος
ἱστορήσαι τὴν πόλιν.

ἔτι μὲν..., ἤδη δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica
ὄν νέος kopulativni glagol s pridjevom kao predikatnom dopunom (imen-
skim dijelom predikata), Smyth 910
ὄν... ἔχων... φρονῶν... niz adverbnih participa, § 503; § 231; § 315.2; § 327.13;
verba contracta § 324
μέγα φρονῶν akuzativ unutarnjega objekta § 385.2
ἀνέβαινεν složenica βαίνω, § 321.6; § 231
ὄντος... Πομπηίου § 315.2; genitiv apsolutni
βουλόμενος § 232; § 325.13; § 328.2
ἱστορήσαι osnova slaboga aorista § 267; ἱστορέω, *verbum vocale* § 269

αὐτὸς μὲν οὖν,
ὥσπερ αἰεί,
πεζὸς
ἐβάδιζεν,
οἱ δὲ φίλοι
συνώδευον
ἵπποις
χρώμενοι.

αὐτὸς μὲν... οἱ δὲ φίλοι koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica
μὲν οὖν „dakako”, § 519.7
πεζὸς ἐβάδιζεν predikatni pridjev na mjestu na kojemu bi u hrvatskome sta-
jao prilog, § 369, Smyth 1042; § 231
συνώδευον složenica glagola ὀδεύω; § 231
χρώμενοι § 232; s. 116; adverbni particip može označavati bilo kakvu po-
pratnu okolnost u odnosu na glavnu radnju (najčešće ἔχων, ἄγων, χρώμενος
i λαβών), Smyth 2068

κατιδῶν δὲ
 πρὸ τῆς πύλης
 ὄχλον
 ἀνδρῶν
 ἐν ἐσθῆσι λευκαῖς
 καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν
 ἔνθεν μὲν τοὺς ἐφήβους,
 ἔνθεν δὲ τοὺς παῖδας
 διακεκριμένους,
 ἐδυσχέραιεν
 οἰόμενος
 εἰς τιμὴν τινα καὶ θεραπείαν
 ἑαυτοῦ μηδὲν δεομένου
 ταῦτα γίνεσθαι.

κατιδῶν složenica ὁράω; § 327.3; jaki aorist § 254; adverbni particip; s predikatnim participom (koji se proteže na objekt) § 502.a
ἔνθεν μὲν... ἔνθεν δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica: „s jedne strane... s druge strane...”
διακεκριμένους perfekt § 272; složenica κρίνω; διακρίνομαι „biti odvojen”; predikatni particip uz *verbum sentiendi* καθοράω
ἐδυσχέραιεν § 231; *decomposita* koja ne počinju s prijedlogom primaju augment naprijed § 242
οἰόμενος § 232; § 325.18; (adverbni) particip otvara mjesto konstrukciji A+I
ἑαυτοῦ μηδὲν δεομένου GA razriješi dopusnom rečenicom
δεομένου § 325.15; § 232
ταῦτα γίνεσθαι konstrukciji A+I mjesto otvara *verbum sentiendi* οἰόμενος; § 232; § 325.11; LSJ γίγνομαι, jonski i nakon Aristotela γίνομαι

τοὺς μέντοι φίλους
 ἐκέλευσε
     καταβῆναι καὶ πορεύεσθαι
         μετ' αὐτοῦ·
 γενομένοις δὲ πλησίον
 ὁ
     πάντα
 διακοσμῶν
     ἐκεῖνα
 καὶ καθιστὰς
 ἔχων
     στέφανον καὶ ῥάβδον
 ἀπήντησε,
 πυνθανόμενος
     παρ' αὐτῶν
     ποῦ Δημήτριον ἀπολελοίπασι
     καὶ πότε ἀφίξεται.

μέντοι § 515.4

ἐκέλευσε § 267; κελεύω + A+I „naložiti komu što”

καταβῆναι složenica βάλνω; § 321.6; bestematski aorist § 316

πορεύεσθαι § 232

μετ' αὐτοῦ § 430.A

γενομένοις jaki aorist § 254; dativ zbog rekcije ἀπαντάω; πλησίον γίγνεσθαι „doći blizu”

ὁ... διακοσμῶν... καὶ καθιστὰς složenica κοσμέω § 243; složenica ἴστημι; § 243; atributni participi § 503

ἔχων § 231; adverbni particip može označavati bilo kakvu popratnu okolnost u odnosu na glavnu radnju (najčešće ἔχων, ἄγων, χρώμενος i λαβών), Smyth 2068

ἀπήντησε složenica glagola ἀντάω, rekcija τινί; slabi aorist § 267, § 269; medijalni futur § 321.8

πυνθανόμενος § 232; § 321.18

ποῦ... ἀπολελοίπασι upitna zavisna rečenica § 469; § 446; složenica λείπω;
§ 272; prijevoj u perfektu § 278.2

πότε ἀφίξεται upitna zavisna rečenica § 469, § 446; futur § 258; § 321.8

τούς μὲν οὖν φίλους

τοῦ Κάτωνος

γέλως ἔλαβεν,

ὁ δὲ Κάτων

εἰπών

„ὦ τῆς ἀθλίας πόλεως,”

παρῆλθεν,

οὐδὲν ἕτερον

ἀποκρινάμενος.

μὲν οὖν § 519.7; Smyth 2901

ἔλαβεν § 321.14; jaki aorist § 254

εἰπών § 327.7; jaki aorist § 254; adverbni particip § 503

ὦ uzvik čuđenja i jadanja: „Jaol!”

τῆς ἀθλίας πόλεως *genetivus causae* uz uzvike § 406

παρῆλθεν složenica ἔρχομαι § 327.2; osnova jakoga aorista § 267

ἀποκρινάμενος slabi aorist § 267, *verba liquida* § 270; *deponentia media*
§ 328.4; adverbni particip § 503